

РОБЪРТ ШЕКЛИ

БЯГСТВОТО НА АГАМЕМНОН

Превод от английски: Марин Загорчев, 2013

chitanka.info

Идеята за този разказ ми даде възможност да напиша нещо за древните гърци от времето на Омир. Героите ми обаче не са елини. Те са съвременни хора от нашето време, играещи една древна игра — играта на Агамемнон и Клитемнестра. Как ще се развият нещата сега? Дали Агамемнон ще успее да запази живота си?

Агамемнон беше отчаян. Егист и хората му го бяха сгащили в спалнята на Клитемнестра. Чуваше тропането им по коридорите. Измъкна се през прозореца и слезе по стената, като се държеше с нокти за миниатюрните грапавини, оставени от каменоделците. Когато стъпи на улицата, реши, че му се е разминало — оставаше да открадне кон и да се махне от Микена.

Това стана в късния следобед. Слънцето се беше спуснало на запад и тесните улици тънеха в полумрак.

Помисли си, че се е измъкнал. Но не!

— Ето го! Ето го Агамемнон! Извикайте подкрепления!

Мъжът бе мускулист спартанец с броня и шлем, с меч и щит. Агамемнон нямаше броня, само меч и нож. Но, въпреки това, бе готов да влезе в двубой със спартанеца, защото бе обхванат от гняв и, въпреки че Омир не го споменава, Агамемнон бе опасен противник, когато се разгневи.

Войникът явно разбра. Дръпна се в един вход, като продължаваше да вика за подкрепления. Агамемнон реши да си плюе на петите.

Леко дезориентиран, огледа улицата в двете посоки.

Микена беше родният му град, но той от десет години живееше в Троя. Дали, ако поемеше наляво, щеше да излезе на Лъвската порта? И дали Егист бе поставил стражи там?

* * *

А сутринта бе влязъл триумфално в града. Колко бързо можеше се прецака всичко!

Когато влизаше в Микена, в колесница зад него возеха Касандра. Заради протокола ръцете ѝ бяха вързани, понеже теоретично беше пленничка. От няколко седмици обаче — откакто я купи от Аякс след разграбването на Троя — спеше с нея. Струваше му се, че тя го харесва, въпреки че гръцките войници бяха избили родителите и всичките ѝ близки. Бяха го направили в момент, когато кръвта им все още кипеше от гняв заради загиналите им другари и десетте дълги години, пропилены в обсадата на града, докато Одисей не измисли трика с дървения кон. Това им позволи да отворят портите отвътре и даде начало на безчинствата, изнасилванията и разграбването.

Сега никой от тях не се гордеше особено със стореното. Агамемнон обаче мислеше, че Касандра разбира, че не е имало нищо лично. Не очакваше тя да му прости. Смяташе обаче, че ѝ е ясно, че предводителите — той, Ахил, Хектор, Одисей — не се подчиняват на правилата за обикновените хора.

Те бяха специални и много лесно можеше да забрави, че той не е истинският, оригиналният Агамемнон. Бяха избрани за тези роли с жребий, порочна лотария, наложена им от извънземните с безумното намерение да повторят редица събития от древността, но този път с възможност за промяна на крайния резултат.

Всъщност името му бе Крис Джонсън, но се подвизаваше като Агамемнон от толкова отдавна, че почти беше забравил какъв живот е водил преди лотарията да го определи за тази роля.

Не му стигаха трудностите, докато се добере до Троя, злополучната история с Ифигения, десетгодишното киснене пред стените, скарването с Ахил и накрая — дървения кон на Одисей, завземането и разрушаването на Троя и избиването на почти всичките ѝ жители и дългото плаване към дома в тъмното като кръв море, докато се върне в Микена, а сега и това.

Ами преди? Спомняше си прашното градче, недалеч от мексиканската граница. Водонапорната кула на Амос беше най-високата сграда в прерията в радиус от триста километра. „Палачинките на мама“ бе единственият ресторант. Когато изтегли късмета си от лотарията, бе помислил, че е готов да даде живота си, само и само да се махне от това място, само малко да си поживее.

* * *

Да се измъкнеш от Микена, не беше никак лесно. Сърцето на града представляваше лабиринт от тесни улички и сокаци. Кварталът, в който се намираше сега, близо до пазара, приличаше на ориенталски град — пълен с магазинчета из кривите улици. Много от продавачите носеха тюрбани. Агамемнон не се беше интересувал от живота на древните елини, но предполагаше, че това е правилна възстановка. Организаторите на лотарията не правеха нищо без причина.

Улицата, по която тръгна, излезе на широк булевард със статуи от двете страни. Между тях разпозна Персей и Ахил, Атина и Артемида. Статуите бяха боядисани с ярки цветове. С изненада забеляза и своя статуя. Не приличаше много на него, но отдолу бе изписано името му. С английски букви, не с гръцки. Това беше един компромис, който извънземните направиха заради съвременните хора — всички в тази Гърция говореха на английски.

Запита се дали статуята изобразява оригиналния Агамемнон. Знаеше, че лотарията винаги пресъздава класическите роли. Но дали изобщо е имало оригинален Агамемнон? С митовете и легендите човек не можеше да бъде сигурен.

По булеварда се приближаваше шествие.

Имаше музиканти, свирещи на кларнети и тромпети. Тимпани. Дори пиано, качено на магарешка каручка.

Това очевидно не отговаряше на историческата действителност. Той обаче си спомни, че всичко е постановка и извънземните можеха да си я направят както поискат. Дори нямаше представа къде се намира тази тяхна „Гърция“.

След музикантите вървяха танцьорки с ефирни туники, венци на главите и цветя в косата. Изглеждаха пияни. Това явно бяха менади, подлудени последователки на Дионис; а зад тях идваше самият бог на виното.

Когато се приближи, Агамемнон го позна. Това бе Ед Картър от Сентървил в Илинойс. Бяха се запознали в една от залите за инструктаж на лотарията, където получиха първите си задачи.

— Дионисе!

— Здравсти, Агамемноне, откога не сме се виждали. Добре изглеждаш.

Дионис очевидно беше пиян. Устата и туниката му бяха изцапани с вино. Изглеждаше неспособен да спре танцовия си марш, затова Агамемнон тръгна с него.

— Ще дойдеш ли с мен? — попита Дионис. — По-късно ще имаме пир, а след това ще отидем да разчекнем цар Пентей.

— Толкова ли е необходимо това?

Дионис кимна:

— Имам изрична заповед, Пентей ще си го получи. Освен ако не измисли нещо, за да се спаси. Но се съмнявам.

— Ами с теб какво става, Дионисе? — малко неискрено попита Агамемнон.

— Доста добре съм, Агамемноне. Започвам да свиквам. Макар че не беше никак забавно да ме убият миналата седмица. Голяма неприятност.

— Не съм чул за това.

— И аз не го очаквах. Но те винаги те изненадват, нали се сещаш, за да се уверят, че удовлетворяваш всички характерни черти на персонажа си. Съвсем наскоро се ожених за Ариадна — познаваш ли я? Прекрасно момиче. Изоставена от Тезей на остров Наксос, нали се сещаш — и не след дълго аз минах и я взех. Малко неочаквано беше и за двамата, обаче как си прекарвахме! Наксос е прекрасно място — препоръчвам ти да отидеш на почивка там — но, както и да е, веднага след това се озовах прероден в Диктейската пещера. Мисля, че Диктейска беше. И онези типове, онези титани с бели лица, идваха към мен с очевидно намерение да ме убият. Съпротивлявах се ожесточено. Превърнах се в птица, в риба, в дърво. Можех да се справят, но играта бе нагласена срещу мен. Трябваше да умра, за да се преродя. Хванаха ме и ме разкъсаха, точно както моите менади ще направят с Пентей. Аполон обаче събра чарковете ми, Зевс ме погълна и не след дълго се преродих. И ето ме сега начело на шествие от обезумели жени по улиците на Микена. Не е зле за момче от Сентървил, Илинойс, нали? Ами с теб какво става, Агамемноне?

— Имам малко проблеми. Спомняш ли си жена ми, Клитемнестра? Та тя ми е бясна, защото смята, че съм пожертвал дъщеря ни Ифигения.

— Защо го направи?

— За да извикам вятър, който да закара флотилията ни до Троя. Обаче в действителност не съм го направил! Направих така, че изглежда като жертвоприношение, но уредих Артемида да закара Ифигения в Авлида, където ѝ осигури хубава работа като главна жрица.

— Всички мислят, че си заповядал да убият дъщеря ти.

— Грешат! Има версия на легендата, според която не съм го направил. Аз се придържам към нея. Обаче тази кучка Клитемнестра и гнусният ѝ любовник Егист не искат да повярват. Пуснали са стражи из целия град със заповед да ме убият, щом ме видят.

— Какво ще правиш сега?

— Трябва да се спася някак! Можеш ли да ми помогнеш? Няма ли начин да се измъкна от тази каша?

— Може би има — отговори Дионис. — Но трябва да попиташ Тирезий за подробности.

— Тирезий? Той не е ли мъртъв?

— Какво значение има? Той е върховен магьосник на античността. Ще те приеме на драго сърце. Обича да говори с живите.

— Ама как да слеза в отвъдния свят?

— Трябва да убиеш някого, после заедно с Харон, който ще отнесе сянката на мъртвеца да преминеш през Стикс.

— Не искам да убивам никого. Стига ми толкова.

— Тогава намери някой, който всеки момент ще умре. Това също върши работа.

— Кой?

— Примерно Касандра.

— Не, само не Касандра.

— Тя и без това е обречена.

— Мисля, че измислихме как да я отървем. Във всеки случай, няма да я убивам.

— Както искаш. Всъщност всеки може да ти свърши работа.

— Няма да хвана някого от улицата и да го очистя!

— Агамемноне, не е моментът да се правиш на придирчив... Какво ще кажеш за някой болен от чума? Някой, който още не е съвсем мъртъв, но е на път?

— Къде да намеря болен от чума?

— Проследи някой лекар.

— Как ще разбера, когато дойде Харон? Той се показва само на мъртвите.

Дионис се намръщи за момент, изведнъж лицето му се проясни. Бръкна под туниката си и извади жълт камък на синджирче.

— Дадоха ми го в Египет. Това е египетски камък психопомп. Някакъв вид аметист, предполагам. Вземи го. Ха, ето там един лекар! Желая ти късмет, Агамемноне! Хайде, трябва да вървя.

Дионис махна с ръка и продължи с танцувална походка след менадите.

* * *

Агамемнон видя човека, за когото говореше Дионис: висок мъж на средна възраст с дълго черно наметало, бастун от слонова кост и конична филцова шапка, която беше символът на Асклепий.

Агамемнон се приближи към него.

— Вие лекар ли сте?

— Да. Стрепсиад от Кос. Но нямам време да си приказваме сега, защото ме викат спешно.

— При някой болен от чума ли?

— По случайност, да. Безнадежден случай, опасявам се. Извикаха ме твърде късно. Но все пак ще се опитам да помогна.

— Искам да дойда с вас!

— Лекар ли сте? Роднина?

— Не. Репортер съм! — заяви Агамемнон в момент на вдъхновение.

— Как е възможно? В Микена няма вестници. Чувал съм, че известно време са издавали „Аргоска преса“, но цената на медта скочи, а пък Египет престана да изнася папируси...

— Това е ново начинание!

Лекарят не коментира. Личеше, че не му е приятно, но нищо не можеше да направи и Агамемнон тръгна след него.

След няколко пресечки Агамемнон забеляза, че отиват към най-мизерните квартали на града. „Чудесно — помисли си. — В какво се забърквам?“

* * *

Влязоха в тясна уличка, в дъното на която имаше малка колиба. Стрепсиад отвори вратата и двамата влязоха. Вътре, на бледата светлина от единствения прозорец и мъждукаща маслена лампа се виждаше мъж, проснат върху окъсано одеяло на пода. Изглеждаше много стар, много изнемощял.

Стрепсиад коленичи, за да го прегледа, после поклати глава и пак се изправи.

— Колко му остава? — попита Агамемнон.

— Не много, клетият. Наближава последният пристъп. Личи по цвета на кожата му. Понякога в такива случаи болният издържа няколко часа, половин ден, дори денонощие. Но не повече.

— Нека да погледна — каза Агамемнон.

Той коленичи до болния. Кожата на човека беше синкаво-сивкава. Устните — сухи и напукани. Ноздрите и ъгълчетата на очите му бавно кървяха. Това бе единственият признак, че все още е жив.

Агамемнон отлично съзнаваше, че има съвсем малко време да избяга от Микена. Но човекът все още беше жив. Колко оставаше, докато умре? Минута? Час? Колко оставаше, докато войниците на Егист го намерят? Трябваше да действа. Опитва да се настрои психически, за да го удуши.

Посегна към гърлото на човека. В този момент клепачите на болния се размърдаха. Втренчи се в Агамемнон с кръвясали сини очи и той се поколеба...

— Цар Агамемнон! — прошепна умиращият. — Възможно ли е да сте вие? Аз съм Пилиад. Бях хоплит първи ранг в Аргоската фаланга. Вие ми бяхте пълководец през Троянската война. Какво правите тук, царю?

— Чух за нещастieto ти, Пилиаде, и дойдох да те видя — излъга Агамемнон.

— Много мило от ваша страна, царю. Но пък вие винаги сте бил добър човек и командир. Изненадвам се, че сте си спомнил за мен. Аз бях един обикновен войник. Родителите ми се принудиха да продадат стопанството си, за да ми купят доспехи и да мога да се присъединя

към армията, за да защитим честта на Гърция и да отмъстим за отвличането на Елена.

— Спомних си за теб, Пилиаде, и дойдох да се сбогуваме. Ние спечелихме войната. Могъществото на Гърция надделя. Разбира се, имахме Ахил. Но какво щеше да направи Ахил, ако няхахме хора като теб?

— Добре си спомням Ахил и погребалната му клада, след като го убиха. Надявам се да го срещна в Хадес. Говори се...

Несвързаният монолог на болния бе прекъснат от рязкото отваряне на вратата. В колибата нахълтаха двамата войници. Леко се поколебаха, когато видяха лекаря с дългото му наметало. После забелязаха Агамемнон.

По-старшият от двамата, мъж с рунтава червена брада, каза:

— Убий всички. Егист не иска свидетели. Аз лично ще се погрижа за Агамемнон.

Вторият войник беше същият, който бе видял Агамемнон да се измъква през прозореца на двореца и беше избягал от него. Сега се приближи към лекаря, който вдигна бастуна си от слонова кост да се защити, като измънка:

— Недейте! Аз съм неутрален лекар от Кос. Тук съм само, за да се грижа за болните и ранените. Пуснете ме, няма да кажа на никого какво съм видял.

Войникът погледна мъжа с червената брада, който повтори:

— Без свидетели!

И се обърна към Агамемнон.

Лекарят замахна с бастуна и фрасна войника по главата. Бастунът се счупи. Войникът изръмжа, извади меча си и пристъпи към лекаря.

Агамемнон не можа да види повече, защото червенобрадият идваше към него. Извади меча си, но знаеше, че без броня няма шанс срещу опитен хоплит. Заобиколи болния, проснат на одеялото, и червенобрадият войник го последва, предпазливо, но безмилостно.

Чу се крясък. Лекарят бе ранен, но още се съпротивляваше, опитваше се да намушка войника с остатъка от бастуна. Агамемнон продължи да обикаля; уви наметалото около ръката си, въпреки че съзнаваше колко е безнадеждно, абсолютно безнадеждно...

Изведнъж, за един миг, всичко се промени.

Пилиад мобилизира последните си сили, протегна ръка и сграбчи червенобрадия за краката. Войникът се препъна и замахна яростно към умиращия. Това бе единственият шанс на Агамемнон и той го използва. С пресипнал крясък се хвърли върху войника и го изкара от равновесие. Тежестта на бронята свърши останалото. Той падна тежко върху Пилиад; мечът му мина през гърдите на болния и се заби в пода.

Агамемнон скочи върху него. Пусна меча, извади ножа от колана си и се опита да прободне войника в лицето. Острието отскочи от предпазителя на носа и върхът му се счупи. Агамемнон се прицели по-добре, пъкна ножа през една пролука на шлема, прободне окото на войника и го заби в мозъка му.

— Браво, царю — изхриптя Пилиад. — Да покажем на тези троянски свине какво умеем...

Агамемнон скочи на крака точно когато другият войник заби меча си в корема на лекаря. Шлемът му беше паднал в борбата. Агамемнон го сграбчи отзад, изви му главата и му преряза гърлото.

В дома на болния настъпи тишина.

* * *

На пода имаше четири трупа. Лекарят току-що предаде богу дух. Пилиад бе издъхнал с усмивка на уста. Агамемнон се надяваше да е от радост, а не саркастичната усмивка на починал от чума.

Войникът с прерязаното гърло лежеше в локва от собствената си кръв. От нея се издигаше пара. Червенобрадият, с прободен мозък, не кървеше много. Но и той беше не по-малко мъртъв от другите.

Агамемнон нямаше дори драскотина. Дори не му се вярваше. Той се ощипа, за да се увери.

Беше непокътнат. Сега оставаше да намери Харон.

Бръкна под туниката си и извади аметиста, който му беше дал Дионис. Огледа стаята през него.

Видя всичко в тъмно жълто. Пропорциите не бяха каквито си ги спомняше. Аметистът явно изкривяваше формата на предметите. Зави му се свят. Седна на пода. Пое си дълбоко въздух, успокои се със силата на волята си и отново се огледа.

Видя нещо като струйка дим. Дали беше от маслената лампа? Не, тя се бе счупила при борбата — цяло чудо беше, че не подпали колибата.

В същото време стените като че ли се променяха, разширяваха се, разпадаха се.

Агамемнон примигна. Стаята се променяше бързо. Той загуби ориентация. Вече не виждаше стените. Озова се навън. Свали аметиста от окото си и отново се ориентира.

* * *

Наистина беше навън. И не в Микена. Седеше на камък край нисък, блатист бряг. Долу имаше река. Водата бе черна, гладка, гъста като зехтин. Светлината беше като на свечеряване. Слънцето не се виждаше, макар че всичко бе започнало в следобедните часове. Нямахме и звезди. Въпреки това той виждаше. На известно разстояние от него от тинята стърчеше скала. Имаше четири силуета. Агамемнон се досети кои са.

Зад четиримата се виждаше нещо като кей. За едната подпора бе завързана ниска, дълга лодка, а в нея стоеше човек.

Лодкарят махна с ръка и каза с ясен глас:

— Хайде, момчета! Знаете правилата. Качвайте се в лодката.

Четиримата станаха и се повлякоха към кея. Стъпките им бяха бавни — неохотна походка на мъртъвци. Агамемнон също се изправи и тръгна след тях.

Стигна до кея едновременно с мъртвите. Позна лекаря, Пилиад и двамата войници.

Лодкарят ги подкани да побързат, да се качват и да не се мотаят.

— Хайде, не ми губете времето. Да не мислите, че сте единствените мъртъвци, които чакат да бъдат превозени? Хайде бързо, качвайте се... Ей, ти — обърна се към Агамемнон, — нямаш работа тук. Ти си още жив.

Агамемнон вдигна аметиста.

— Трябва да се кача. Ти си Харон, нали?

— Синът му. Един от синовете му. Всички се казваме Харон. Работата е прекалено много за сам човек. Дори всички заедно трудно

се справяме! Но правим каквото можем. Виждам, че имаш психопомп, затова можеш да се качиш.

— Отново се обърна към умрелите: — Носите ли си пари за превоза?

Те поклатиха глави.

— Беше много неочаквано — обясни лекарят.

— Аз ще гарантирам за тях — каза Агамемнон. — И за себе си също. Ще оставя парите където кажеш, след като се върна. Давам ти думата си на Агамемнон, цар на царете.

— Гледай да не забравиш, иначе, след като умреш, сянката ти ще виси на тоя бряг за вечни времена.

— Колко искаш? — попита Агамемнон.

— Таксата е по един обол за всеки мъртвец, но за теб ще бъде пет оболы, защото си жив и затова си по-тежък. Отиди в някой клон на „Томас Кук“, накарай ги да изчислят валутата ти в оболы и внеси таксата на „Задгробен депозит“.

— В „Томас Кук“ имат задгробни депозити?

— Не знаеше ли?

* * *

Агамемнон и мъртъвците се качиха в лодката на Харон. Беше тясна, с две пейки, разположени надлъжно една срещу друга. Агамемнон и Пилиад седнаха от едната страна, двамата войници — от другата, а лекарят, след кратко колебание — на малката пейка пред кабинката, разположена под прав ъгъл спрямо другите две. Харон отвърза въжето от кея и отблъсна лодката от брега. След като тя се отдалечи, извади дълго гребло, застана на кърмата и леко подкара.

Поседяха мълчаливо известно време, докато лодката се носеше по тъмните води.

След малко Агамемнон попита:

— Дълго ли ще пътуваме?

— Колкото трябва — отговори Харон. — Защо? Бързаш ли?

— Не особено. Просто ми е интересно. И искам да разгадая тази мистерия.

— Съветвам те да обуздаеш любопитството си. Тук, в царството на мъртвите, точно както в царството на живите, дори да разгадаеш някоя мистерия, тя води до друга. Любопитството ти не може да бъде задоволено. Спомням си когато дойде Херкулес. Адски бързаше, нямаше търпение да пребори Цербер и да го завлече в света на живите.

— Говори се, че е успял.

— Е, да. Обаче какво спечели? Когато се върна горе, цар Евристей му беше измислил нова задача. Когато си жив, работата няма край.

Войникът с червената брада се намеси неочаквано:

— Искам да знаеш, Агамемноне, че не ти се сърдя, задето ме уби.

— Много мило от твоя страна. Особено след като толкова усилено *ти* се опитваше да убиеш *мен*.

— Нищо лично. Аз съм Салиск, командир на личната охрана на Егист в Микена. Той ми заповяда да те убия. Изпълнявах заповед.

— И виж докъде стигна! — възкликна Агамемнон.

— Къде другаде бих могъл да стигна? Ако не тази, то другата или по-другата година.

— Аз не очаквах да ме убият — каза другият войник. — Казвам се Креонид. Службата ми при Егист трябваше да изтече тази седмица. После щях да се върна в малкото си стопанство в околностите на Аргос. При жена ми и малката ми дъщеричка.

— Стига си хленчил — измърмори лекарят. — Аз съм Евмен и съм уважаван лекар от Кос — остров, прочут с лечителите си. Дойдох в Микена по чисто хуманитарни подбуди, да помагам на жертвите на чумата, която вие донесохте от Азия. А как ме възнаграждават? Един безчестен войник ме убива, за да не остават свидетели на противозаконната и неморална екзекуция, наредена от владетеля му.

— Ама аз изпълнявах заповед! — възрази Креонид. — Прекият ми командир, Салиск, ми заповяда.

— А пък аз — изтъкна Салиск — изпълнявах заповедите на своя командир, благородния Егист.

— Обаче това бяха неморални заповеди! — заговори със строг, басов глас Пилиад, като се изпъчи. Вече по нищо не личеше, че е бил болен от чума. — Това е очевидно!

— Така ли мислиш? — сопна се Салиск. — И какво от това, дори да са били неморални? Какво трябва да направи войникът? Да оспорва и оценява всяка заповед, която получава от командирите си? Говори се, че през Троянската война и вие, момчета, сте правили неща, с които не се гордеете. Изклали сте цялото население на Троя и сте я опожарили.

— Отмъщавахме за отвличането на Елена! — разпалено заяви Пилиад.

— Че каква ти е на теб тая Елена? Да не ти е жена или дъщеря? Никаква не ти е! Жена на един чужд цар. Защото вие сте аргосци, а не спартанци. Освен това, според всички свидетелства, жената сама е изоставила Менелай и доброволно е тръгнала с Парис. За какво изобщо бяхте тръгнали да отмъщавате?

— За убитите ни другари! За Ахил, обичания ни пълководец!

— Не ме размивай. Другарите ти бяха тръгнали да грабят, а Ахил — за слава. Освен това той сам си избра съдбата. Според пророчествата трябваше или да загине достойно при Троя, или да води дълъг и безславен живот, ако си остане у дома. Никой не беше длъжен да се жертва заради този нещастник! Той сам си избра да умре.

Настъпи мълчание. След малко доктор Евмен каза:

— Сигурно тогава е изглеждало различно. Когато ни кара да избираме, съдбата не ни дава време да разсъждаваме. Всичко става в суматохата и настървението на мига; решенията се вземат веднъж, за добро или за лошо.

— Не е ли същото при теб, докторе? — попита Агамемнон. — Или ти единствен сред нас си безгрешен?

Евмен замълча няколко минути. После отговори:

— Подбудите ми не бяха съвсем безкористни. Мога да призная пред вас, понеже, така или иначе, ще трябва го да кажа пред съдиите на мъртвите. Царица Клитемнестра прати послание до лекарската колегия на Кос да помогнем за чумата срещу съответното възнаграждение. Преди да замина, успях да си купя хубава малка къща на острова за съпругата и децата ми.

— Клитемнестра! — възкликна Агамемнон. — Тази долна кучка, която се опита да ме убие!

— Опитваше се да помогне на народа си — изтъкна Евмен.

— Освен това действията ѝ не са без основание. От проверени източници знаем, че си пожертвал дъщеря си Ифигения, за да извикаш

вятър, който да закара корабите ти до Троя.

— Чакай малко. Има друга версия на легендата и в нея Артемида закарва Ифигения в Авлида и я прави върховна жрица на тавърците.

— Не ме интересуват скалъпените ти версии. Сигурно си я измислил с политически цели. В сърцето си ти знаеш, че си пожертвал дъщеря си.

Агамемнон въздъхна и замълча.

— И не само това, ами накара сина си Орест да убие майка си, заради което той изгуби разсъдъка си.

— Нямаше как да го предвидя — оправда се Агамемнон. — Хароне, ти какво мислиш?

— С баща ми и братята ми отдавна превозваме мъртвите през тази река и си споделяме всичко, което чуем. Ние също често се питаме за собственото си битие.

Лодкарят отпи глътка вино от кожения мях, оставен на дъното на лодката, и продължи:

— За какво сме тук? Защо има Харон и Харонова функция? Можем ли да съществуваме отделно от функцията си? Точно както ти, Агамемноне, можеш да се запиташ представляваш ли нещо извън моралната дилема на живота си. Дилема, която, с каквито и намерения и цели да е създадена, няма нито край, нито начало, и която, под една или друга форма, винаги е съвременна, винаги се повтаря. Успяваш ли някога да се отделиш от тази Агамемнонова функция и просто да се отдадеш на безсмислени забавления? Или съществуваш винаги в тази роля? Можеш ли да направиш каквото и да било, без то да те постави пред морален въпрос, универсална дилема, етично неразрешима в самата си същност?

— Ами ние, останалите? — намеси се Евмен. — Нима животът ни е несъществен, само защото не си поставяме велики морални въпроси?

— И вие, и Агамемнон сте еднакво пренебрежими — отговори Харон. — Вие сте само актьори в стари пиеси, които имат по-голяма или по-малка значимост според капризите на епохата. Всички сте хора и не може да се твърди, че едни са по-значими от други. Но един персонаж като теб, Агамемноне, служи като символ и въпросителен знак за цялото човечество.

Смразяваща мисъл мина през ума на Агамемнон.

— Ами ти, Хароне? Какъв си ти? Човек? Или един от онези, които ни вкараха в лотарията?

— Ние сме някакъв вид живи същества. Съществуването ни е свързано с повече въпроси, отколкото с отговори. А сега, господа, надявам се, че разговорът ви е бил приятен, защото вече стигнахме.

Агамемнон забеляза, че приближават тъмен бряг. Беше нисък, като онзи, от който бяха тръгнали, но по края му имаше ивица светъл пясък.

Дъното на лодката застърга леко в плитчината.

— Дотук сте — обяви Харон. Обърна се към Агамемнон: — А ти да не забравиш, че си ми длъжник.

— Сбогом, пълководецо — каза Пилиад. — Надявам се на справедлива присъда и да се видим пак в двореца на Ахил, където се говори, че живее с Елена, най-красивата жена за всички времена. Говори се, че двамата правят пиршества за героите от Троянската война и декламират Омировите стихове на чист гръцки. Аз не бях герой, дори не бях истински грък, но се надявам, че Ахил и Елена приемат и хора като мен. Сега, след като смъртта ме избави от чумата, аз съм бодра душа и готов да приветствам великите герои от нашето троянско начинание.

— Дано да стане както искаш — отговори Агамемнон. — Аз може да се позабавя, понеже още съм жив.

Другите също се сбогуваха с него и го увериха, че не му се сърдят за смъртта си. После тръгнаха към троновете на съдиите, които се виждаха на едно възвишение. Агамемнон се насочи по една табела, на която пишеше: „Единствен път към Елисейските градини и Островите на блаженството.“ Това бе районът, където очакваше да срещне Тирезий.

* * *

Тръгна през красиви ливади с пасящи крави в далечината. Знаеше, че те са част от стадата на Хелиос, които постоянно преминавали в тази част на Хадес, защото тревата била по-свежа.

След известно време стигна до долина, в която имаше езерце. По средата му, затънал до гушата, стоеше мъж. От клоните на дърветата по брега, току над главата на човека висяха зрели плодове. Но

посегнеше ли да откъсне банан или ябълка (пораснали на едно и също дърво), те се дръпваха и не можеше да ги достигне.

Агамемнон се досети кой е това. Приблужи се до езерото и извика:

— Хей, Тантале!

— Я, Агамемнон! Царят на царете! Да не си дошъл да царуваш в ада, Агамемноне?

— Ами! Само минавам. Искам да говоря с Тирезий. Случайно да знаеш къде мога да го намеря?

— Тирезий има частен апартамент в двореца на Хадес. Като минеш онзи хълм, отляво. Ще го видиш.

— Много благодаря, Тантале. Тежко ли е това наказание, което са ти измислили боговете? Мога ли да ти помогна с нещо?

— Много мило, че питаш, но няма какво да се направи. Освен това наказанието не е чак толкова жестоко, колкото изглежда. Боговете са много строги, когато раздават наказания, но не следят кой ги изтърпява. Затова тук няколко души се сменяме, така е по-разнообразно.

— С кого се редувате, ако не е тайна?

— Не е. Със Сизиф и Прометей от време на време си разменяме наказанията. Бутането на Сизифовия камък ми се отразява добре, иначе ще надобелея — при всяка възможност се тъпча като невидял.

— Хубаво, ама да търпиш, докато лешоядът кълве черния ти дроб... това сигурно не е приятно.

— Ще се изненадаш. Лешоядът често не улучва дроба и изкълвава някой бъбрек вместо него, което не е толкова болезнено. Особено като имаш предвид, че тук сме в ада и чувствата са малко притъпени. Дори цар Ахил и царица Елена, благословени да се наслаждават на ненадминатата красота на партньора си, нямат голямо желание за плътски удоволствия. Болката е за предпочитане през безчувствеността.

* * *

Агамемнон тръгна в посоката, която му показва Тантал. Изкачи се по стръмната пътека и видя долу приятна борова горичка. Между

дърветата се разхождаха десетина мъже и жени с бели одежди и разпалено разговаряха.

Агамемнон се приближи към тях и се представи. Една жена каза:
— Знаем кой си. Очаквахме те, защото посещението ти бе споменато в няколко книги от изгорялата Александрийска библиотека. В чест на идването ти неколцина от нас написаха философски речи, озаглавени „Жалбата на Агамемнон“. Съдържат нещата, които очаквахме да чуем от теб.

— Като сте знаели, че идвам, защо не изчакахте да чуете какво реално ще кажа?

— Защото, Агамемноне, избрахме философския подход, подхода на действието. Предпочетохме ние да съчиним речта ти, вместо безучастно да чакаме ти да я напишеш, ако изобщо го направиш. И, тъй като ти самият не си философ, сметнахме, че е малко вероятно да организираш мислите си в изказване, достатъчно подредено за интелигентния и непредубеден слушател. Освен това не си драматург, затова разсъжденията ти едва ли притежават яснотата и изяществото, присъщи на дълбокомислени писатели като Есхил и Софокъл. Тъй като веднъж казани, думите не могат да бъдат оттеглени, защото разговорът не дава възможност за корекции, ние си позволихме волността да изложим онова, което очаквахме, че ще кажеш, в подходящ граматически стил, внимателно редактиран и с достатъчно пояснителни бележки, за да предаде смисъла на живота и мнението ти във вид, разбираем дори за най-примитивния интелект.

— Много любезно от ваша страна — измърмори Агамемнон, който, макар и оцетен откъм философско мислене, притежаваше скромнен, но полезен саркастичен талант.

— Ние не очакваме трудът ни да те представя като човек, Агамемноне — каза друг философ. — Но се надяваме, че сме те отразили точно.

— Всичко това е много интересно. Но бихте ли ми казали къде мога да намеря Тирезий?

Философите се скупчиха и си зашушукаха. След малко един от тях отговори:

— Ние не признаваме Тирезий за философ. Той е обикновен шаман.

— Това лошо ли е?

— Шаманите може да знаят някои истини, но не може да се разчита на тях, защото не знаят *защо* и *как* са ги научили. При липсата на това...

— Стига! Няма нужда да обсъждаме шаманизма. Искам само да говоря с този човек.

— Обикновено се мотае в горичката зад двореца на Ахил. Ела пак, ако искаш екземпляр от книгата с речите ти.

— Ще дойда — отговори Агамемнон и тръгна в указаната посока.

* * *

Мина през друга горичка. Забеляза, че тук беше по-светло, отколкото в другите части на Хадес, които бе посетил. Въпреки че не се виждаше слънце, тук имаше повече светлина. Предполагаше, че това е един от по-приятните региони на отвъдния свят. Пред него се разкри гледка, която не го изненада особено: имаше маса, отрупана с храна и напитки, а до нея седеше мъж с маска и дълго наметало. Имаше и втори стол — празен.

Мъжът до масата махна с ръка:

— Агамемнон? Чух, че ме търсиш, затова улесних срещата ни, като се настаних на пътя ти. Ела, седни, ще ти наля нещо.

Агамемнон се приближи и седна.

— Ти ли си Тирезий?

— Да, аз съм. Вино?

— Няма да откажа. — Агамемнон изчака Тирезий да му сипе. — Може ли да попитам защо носиш маска?

— Ей така. Има и друго. Аз съм магьосник. Или шаман, ако използвам тази модна в наши дни дума. Често пътувам, и не само тук, в ада, но и на други места във времето и пространството.

— И не искаш да те познаят?

— Има известно удобство в това, да не те познават. Но съм с маска заради друго. Виж, Агамемноне, когато познаваш нечие лице, това ти дава известна власт над него. Мерлин се убеди лично в това, когато се събра с Господарката на езерото и тя го омагьоса. Затова

гледам да не давам никому повече власт върху себе си, ако мога да го избегна.

— Не мога да си представя някой да има власт над теб.

— Същото можеше да се каже и за Мерлин и един-двама други. Предпазливостта никога не е излишна. Кажете сега защо съм ти потрѣбвал. Аз знам, разбира се, но искам да го чуя от твоята уста.

— Не е тайна. Жена ми Клитемнестра и нейният любовник Егист са се зарекли да ме убият. Дойдох да те попитам дали има начин да се измъкна от този капан, в който съм попаднал.

— Би трябвало да те убият, задето принесе в жертва дъщеря си Ифигения, за да може флотилията ти да стигне до Троя.

— Чакай малко! Има друга версия, в която не убивам Ифигения. Тя е жива, в Авлида!

— Я не ме будалкай. И двете версии са верни. Ти хем си убил дъщеря си, хем не си. Обаче и в двете версии си виновен. Чувал ли си за котката на Шрьодингер^[1]? Това е научна басня, много популярна в твоето време.

— Чувал съм. Но не мога да кажа, че я разбирам.

— Авторът на тази история е осъден, въпреки че никоя котка не е загубила реално живота си. И това важи и за двата свята.

Агамемнон замълча за момент. Постоянно наблюдаваше маската на Тирезий, която изглеждаше направена ту от ковано злато, ту от плат със златни нишки и потрѣпваше, докато той говореше.

След малко Агамемнон попита:

— За кои два свята говориш?

— За света на Земята, с различните му времеви рамки, и за света на лотарията.

— Значи, няма спасение?

— Драги приятелю, не съм казал такова нещо. Искан само да подчертая, че си се забъркал в много по-сложна и нечестна игра, отколкото си представяш?

— Защо хората от лотарията ни причиняват това?

— По най-простата и най-очевидна причина. Защото, когато са го измислили, идеята им се е сторила добра. Земята е била идеално опитно поле за онези, които са искали да експериментират с времевите рамки. Имало е много незавършени древногръцки легенди. За създателите на лотарията това е била идеалната експериментална

постановка. Решили са да ги преиграват отново и отново, за да видят дали всеки път моралните уравнения ще дават един и същи резултат.

— А така ли става?

Тирезий сви рамене и за момент на Агамемнон му се стори, че под наметалото не стои човешко тяло.

— Както казах, тогава идеята звучеше добре. Но добрите идеи от вчера не изглеждат толкова добри днес.

— Би ли ми казал как да се измъкна от тук?

Тирезий кимна:

— Трябва да тръгнеш по Реката на времето.

— Никога не съм чувал за нея.

— Това е метафора. Но отвъдният свят е място, където метафорите стават реалност.

— Метафора или не, не виждам никаква река наоколо.

— Ще ти покажа как да стигнеш до нея. Има пряка връзка — тунел, от тук до Сцила и Харибда на брега на океана. По този тунел ще стигнеш.

— Няма ли друг начин?

— Това е единственият. След като минеш покрай Сцила и Харибда, ще видиш разпенената линия от разбиващи се вълни. Мини през нея. Така ще преминеш през реката в океана, който води към миналото. Но не трябва да спиращ. След малко ще видиш друга линия от пяна. Пресечи я и ще попаднеш в реката, която ще те пренесе от миналото в бъдещето.

— Миналото... Обаче къде в бъдещето?

— На място, което познаваш, Агамемноне. Недей се бави повече, тръгвай!

* * *

Агамемнон стана и тръгна в посоката, която му бе показал Тирезий. Когато погледна назад, магьосникът го нямаше. Изобщо беше ли се появявал? Агамемнон не беше сигурен. Неопределеностите на лотарията бяха достатъчно неприятни. Но когато се намесеше и магия...

Видя нещо светло, полускрито в храсталаците. Това беше вход на тръба, навлизаща дълбоко под земята. Достатъчно широка, за да влезе човек. Тръбата беше от някакъв светъл метал, вероятно алуминий, и очевидно построена от създателите на лотарията, защото в древността не са използвали този материал.

През нея ли трябваше да мине? Агамемнон се подвоуми. В този момент забеляза жена, застанала в близост до тръбата. Веднага се досети, че това може да бъде само една жена.

— Елена!

— Здравей, Агамемноне. Мисля, че досега не сме имали възможност да поговорим. Дойдох да ти благодаря, че ме изпрати вкъщи при Менелай. И да те поканя да ми гостуваш тук, в Елисейските полета.

— Много мило, царице Елена. Обаче трябва да се прибирам вкъщи.

— Наистина ли трябва?

Агамемнон се подвоуми. Никога досега не беше подлаган на такова изкушение. Тази жена бе възплъщение на всичките му мечти. Не можеше да има нищо по-прекрасно от това, да бъдеш обичан от Елена.

— Хубаво, но новият ти съпруг, Ахил...

— Ахил има славна репутация, но е мъртъв, Агамемноне, както и аз. Един мъртъв герой не струва и колкото живо куче. Ти си жив. Жив в ада! Това прекрасно обстоятелство е голяма рядкост. Навремето Херкулес и Тезей са минали пътьом, но не са останали. Освен това, тогава още не съм била тук. Нещата можеха да са по-различни, ако бях!

— Да, жив съм. Обаче никой няма да ми разреши да остана.

— Ще се опитам да убедя Хадес. Той ме харесва, особено сега, когато Персефона прекарва тук само половината от годината.

Агамемнон си представи бъдещето. То бе вълнуващо, но и плашещо. Той обаче знаеше какво иска. Да остане тук с Елена — или каквото бе останало от истинската Елена...

Тя протегна ръка към него. Той протегна своята...

В далечината се чуха гласове.

* * *

В небето се появиха два силуета. Единият бе на висока, красива, жена на средна възраст с разпуснати дълги тъмни коси. Другият — на млада, висока, стройна, с руса коса, събрана върху главата и украсена със сребърни накити.

Жените сякаш слизаха от небето към него и спореха разпалено.

— Трябва да му кажем в лицето какво направи! — настояваше по-възрастната.

— Мамо, недей сега с тези сцени.

— Той заповяда да те убият, не разбираш ли? Да прережат гърлото ти на олтара! Трябва да му го кажеш в очите.

— Не искам да обвинявам татко в такова ужасно престъпление. Все пак има и друга версия, според която Артемида ме пренася при тавърците и ставам тяхна върховна жрица.

— Агамемнон те уби! Ако не буквално, то метафорично, независимо коя версия следваме. И в двете версии е виновен.

— Успокой се, мамо. Не искам да го обвинявам.

— Пикла недорасла, ще правиш каквото ти кажа! А, стигнахме. Ето го презреният убиец. Ей, Агамемноне!

Агамемнон не искаше да слуша повече. Пусна Елена — с пълното съзнание, че се отказва от всички блаженства на смъртта, в полза на превратностите на живота — шмугна се в храстите и скочи в бялата метална тръба.

* * *

Агамемнон очакваше стремглаво падане, но не и въртеливото движение, на което бе подложен в спираловидно спускащата се тръба. Беше тъмно и в никой от двата края не се виждаше светлина. Спускаше се бързо и изглежда, че с нищо не можеше да ускори или забави падането си. Движеше се единствено под действие на гравитацията и го обхвана страх да не би жена му и дъщеря му да скочат също в тръбата да го преследват. Мисълта бе непоносима.

Продължи да се носи надолу в мрака, търкаше се в стените на тръбата като във водна пързалка. Спускането свърши. За миг пропадна във въздуха, сетне се плъосна във вода.

Шокът бе толкова силен, че цялото му тяло се парализира, не можеше да помръдне.

* * *

Озова се на един ъгъл в малко тексаско градче.

До пикап, спрян пред дрогерията, стояха Хосе и Мария. Те ахнаха като видяха Крис. За момент останаха като вцепенени. После бързо се приближиха.

— Сеньор Крис! Вие ли сте? — каза Хосе.

Прегърнаха се. Когато заминаваше за лотарията и далечни земи, Крис ги беше оставил да поддържат ранчото му. Можеха да ползват всичко, което изкараха. Но ранчото си оставаше негово, той беше у дома.

Мария обеща:

— Довечера ще ви направя любимото пуешко с лют сос.

После щяха да му разкажат за братовчедите си в Мексико, някои от които познаваше от дете.

Напазаруваха и не след дълго пътуваха по познатия черен път към ранчото. Хосе ги закара със стария си пикап.

Ранчото изглеждаше малко западнало, но беше много хубаво. Крис обиколи кухнята. После задряма на големия диван и си посьнува за Гърция и Троя. След това седнаха да вечерят.

* * *

След вечерята отиде в дневната и пак легна на дивана. Беше приятно и удобно, миризмите — познати и успокоителни. Отново заспа — знаеше, че спи. Освен това много точно разбра кога започна сънят: когато видя високия, увит с наметало Тирезий.

Магьосникът кимна и седна на края на дивана. На Крис му мина мисълта, че този присънил му се персонаж може да е опасен, но нямаше какво да направи.

— Дойдох, за да се убедя, че си се прибрал. С реката на времето никога не можеш да бъдеш сигурен.

* * *

— Да, върнах се където ми е мястото. Каж ми, Тирезий, има ли опасност Клитемнестра да ме открие?

— Тук няма да те намери. Но наказанието ще те застигне. Неизбежно е.

— За какво ще ме наказват? Не съм сторил нищо!

— Когато беше Агамемнон, ти уби дъщеря си. За това деяние дължиш на Необходимостта смъртта си.

— Обаче, според версията, към която се придържам...

— Стига с тези инфантилни брътвежи. Една млада жена е убита. Според Омир, по чиито правила се ръководим, няма вина. Но има наказание. Наказанието се налага заради необходимостта от вина, която по времето на Омир още не е била измислена. Чрез вината ние се учим. Така си връщаме невинността.

— Мислех, че след като се прибера у дома, ще бъда свободен от всичко това. Освен това Артемида...

— Престани с тези благовидни глупости. Сега разбирам защо Платон е мразил софистите. Човек не може да научи нищо, ако се опитва да представи злото в по-добра светлина. Съдбата на Агамемнон е проклетие, което се случва отново и отново, набирайки енергия от изкуплението и повторението. Гърците са обичали да създават такива ситуации: Едип, Тантал, Сизиф, Прометей, списъкът е безкраен. Един след друг героите изпадат в ситуации, които не могат да се разрешат справедливо. Случаят никога не е ясен, но винаги има наказание.

— Тук ли свършва?

— Изкуплението за митични прегрешения никога не свършва. Да се отвориш към непознаваемото, е част от човешката същност.

В съня си Крис се изправи и разтвори ризата си.

— Добре тогава, удряй!

— Достойно за Агамемнон, Крис. Но аз няма да те убия.

— Така ли? Защо си тук тогава?

— В наши дни винаги има нужда от магьосник, който да извлече поука.

— А тя е...?

— Че е много вълнуващо да си човек.

— Дошъл си, за да ми кажеш това? Значи, Клитемнестра постига отмъщението си!

— И на свой ред бива убита от Орест. В тези драми няма победител, Крис.

— Добре, значи това си дошъл да ми кажеш.

— Да, и да оправя някои проблеми. Довиждане, Крис. Ще се видим в ада.

След тези думи Тирезий изчезна.

Крис се стресна и се събуди. В съня му Тирезий изглеждаше много истински. Но сега всичко свърши, той беше в ранчото си в Тексас. Седна на дивана. Беше вечер. След залез-слънце бе застудяло. Той стана. Като чу стъпки, Мария бързо дойде от кухнята. Носеше старото му велурено сако.

— Облечете това, сеньор Крис — каза, като го наметна с дрехата.

Сакото го стегна по странен начин. Парализира ръцете му. Хосе също влезе и някак изви главата му назад.

— Какво правиш? — попита Крис, но нямаше нужда, защото видя острието в ръката на мексиканеца. — Как можеш!

— Сеньор Крис, ние се включваме в лотарията. Двамата с Мария! — отговори Хосе. — Аз ще бъда новият Агамемнон, а тя ще е Клитемнестра, но преди това трябва да решим проблема. Трябва да убием стария Агамемнон, за да не се случи отново!

Крис си помисли, че Хосе бърка нещата, че се опитва да реши резултата от мита, преди да е започнал. Почуди се дали Касандра го беше предупредила за този възможен изход и дали той не я е беше пренебрегнал, защото това бе нейното проклятие. Падна на пода. Болката бе остра и кратка и той остана с чувството, че оставя нещо недовършено, макар че не си спомняше какво...

Нямаше как да знае на този етап, че един мъж с яке от бизонска кожа е отишъл в местния клон на „Томас Кук“, за да извърши паричен превод. Превод на „Задгробен депозит“. Служителят не беше чувал за такава услуга, но когато попита управителя, се оказа, че има.

Благодарение на този превод Крис нямаше да кисне за вечни времена на отсамния бряг на Стикс. Така бе покрит и таксата за превоза на четиримата му спътници.

Много мила постъпка от страна на Тирезий. Не беше длъжен, но все пак го направи. Старият магьосник имаше класа. А и точно това

правят добрите магьосници — изглаждат проблеми.

---

[1] Мисловен експеримент, според който в затворена черна кутия има котка и капсула с отрова, която се спуква под въздействието на случаен ядрен разпад. Не може да се определи точно в кой момент умира котката, но при отварянето на кутията тя винаги е мъртва — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.